

УДК 378.147:[351.743:796](477)(045); 796.2.071.5
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/28.208837>

Артем ТУРЧИНОВ,
orcid.org/0000-0001-6089-7794
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) *artem_bizzz@ukr.net*

Вадим ШЕМЧУК,
orcid.org/000-0001-8873-0443
кандидат педагогічних наук, начальник
Науково-дослідного відділу розвитку фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Науково-дослідного центру проблем фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Навчально-наукового інституту
фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського
(Київ, Україна) *va.shem@ukr.net*

Артур ОДЕРОВ,
orcid.org/0000-0002-7791-0825
кандидат фізичного виховання, доцент,
старший викладач кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) *stroyova@ukr.net*

Володимир КЛИМОВИЧ,
orcid.org/0000-0003-4678-5002
кандидат фізичного виховання,
викладач кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) *klimovichvolodymyr@gmail.com*

Максим САМОРОК,
orcid.org/0000-0002-0218-4996
викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
командно-штабного факультету
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) *maximsamorok@gmail.com*

ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РУКОПАШНОГО БОЮ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Підсумки виконання службово-бойових завдань військовослужбовцями силових структур та спеціальних служб України свідчать про те, що збільшилась кількість випадків травмувань та загибелі особового складу. Значна кількість зазначених випадків трапляється під час вжиття заходів фізичного впливу проти злочинців або ворога в різних умовах службово-бойової діяльності, що потребує внесення відповідних змін у програми їх професійної підготовки. Метою дослідження є розроблення та апробація змістово-функціональної моделі формування навичок рукопашного бою майбутніми офіцерами Національної гвардії України (НГУ) та Збройних Сил України (ЗСУ) командного напрямку підготовки до дій у водному середовищі.

Для досягнення мети дослідження проведено педагогічний експеримент, який організовано упродовж двох етапів. На першому етапі було сформовано науково-дослідну групу, проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (інтернет-ресурсів) з вибраного напрямку дослідження. Відповідно до вищезазначеного розроблено змістово-функціональну модель формування навичок рукопашного бою майбутніми офіцерами НГУ та ЗСУ до дії у водному середовищі (далі – змістово-функціональна модель).

На другому етапі педагогічного експерименту проведено апробацію розробленої змістово-функціональної моделі в освітньому процесі майбутніх офіцерів (на прикладі курсантів командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, $n = 31$, ос.). Задля практичної апробації розробленої змістово-функціональної моделі досліджували курсанти було розподілені на експериментальну групу (Ег, $n = 16$, ос.) та контрольну групу (Кг, $n = 15$, ос.). Представники Ег у системі спеціальної фізичної підготовки додатково використовували розроблену нами змістово-функціональну модель. Досліджуванні Кг здійснювали навчання за традиційною системою спеціальної фізичної підготовки. Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами експериментальної змістово-функціональної моделі встановлено, що результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту, у досліджуваних групах суттєво підвищилися порівняно з вихідними даними, а ці відмінності переважно достовірні (Ег, $P \leq 0,05$). Таким чином, розроблена, апробована та впроваджена у систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ змістово-функціональна модель є ефективною, що підтверджується результатами комплексного контрольного випробування.

Ключові слова: майбутні офіцери, рукопашний бій, водне середовище, екстремальні умови, освітній процес, змістово-функціональна модель.

Artem TURCHYNOV,

orcid.org/0000-0001-6089-7794

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Physical Training and Sports

of the National Academy of the National Guard of Ukraine

(Kharkiv, Ukraine) artem_bizzz@ukr.net

Vadym SHEMCHUK,

orcid.org/000-0001-8873-0443

Candidate of Pedagogical Sciences,

Head of Research Department of Physical Education Development,

Special Physical Training and Sports

Research Center of Problems of Physical Education,

Special Physical Training and Sports of Educational-Scientific Institute of

Physical Culture and Sports-Improving Technologies

National Defense University of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky

(Kyiv, Ukraine) va.shem@ukr.net

Artur ODEROV,

orcid.org/0000-0002-7791-0825

Candidate of Science of Physical Education and Sport, Associate Professor,

Senior Lecturer of Department of Physical Education,

Special Physical Training and Sports of National Academy of Land Forces

named after Hetman Peter Sahaidachny

(Lviv, Ukraine) stroyova@ukr.net

Volodymyr KLYMOVYCH,

orcid.org/0000-0003-4678-5002

Candidate of Science of Physical Education and Sport,

Lecturer at the Department of Physical Education,

Special Physical Training and Sports

National Academy of Land Forces named after Hetman Peter Sahaidachny

(Lviv, Ukraine) klimovichvolodymyr@gmail.com

Maksym SAMOROK,

orchid.org 0000-0002-0218-4996

Lecturer at the Department of Tactical and Special Training

of the Command and Staff Faculty

of the National Academy of the National Guard of Ukraine

(Kharkiv, Ukraine) maximsamorok@gmail.com

PEDAGOGICAL MODEL OF FORMATION OF SKILLS OF HAND-TO-HAND COMBAT OF FUTURE OFFICERS TO ACTION IN EXTREME CONDITIONS

The results of the performance of combat missions by military personnel of the security forces and special services of Ukraine indicate that the number of injuries and deaths of personnel has increased. A considerable number of these cases occur when applying physical measures against criminals or the enemy in various conditions of combat activity, which requires appropriate changes in their training programs. The purpose of the study is to develop and approve a content-functional model of the skills of hand-to-hand combat by future officers of the National Guard of Ukraine (NGU) and the Armed Forces of Ukraine (AFU) of command direction of preparation for action in the aquatic environment. In order to achieve the goal of the study, a pedagogical experiment was conducted, organized over two stages. In the first stage, a research group was formed, an analysis of scientific and methodological and special literature (Internet-resources) from the chosen direction of research was conducted. In accordance with the above, a content-functional model of the formation of hand-to-hand combat skills by future officers of the NGU and the AFU for action in the aquatic environment (hereinafter referred to as the «content-functional model») has been developed.

At the second stage of the pedagogical experiment, an approbation of the developed substantive-functional model in the educational process of future officers was conducted (on the example of cadets of the command-staff faculty of the National Academy of the National Guard of Ukraine, n = 31, pers.). For the purpose of practical testing of the developed content-functional model, the studied cadets were divided into the experimental group (Eg, n=16, pers.) and the control group (Kg, n = 15 pers.). Eg representatives in the system of special physical training additionally used our developed content-functional model. Kg studies conducted training on the traditional system of special physical training. Comparing the indicators before and after using our experimental content-functional model, we found that the results obtained at the end of the pedagogical experiment in the study groups increased significantly compared to the original data and these differences are generally significant (Eg, $P \leq 0.05$). Thus, the content-functional model developed, tested, and implemented in the system of special physical training of future officers of the NGU and the Armed Forces of Ukraine is effective, which is confirmed by the results of the complex control test.

Key words: future officers, hand-to-hand combat, aquatic environment, extreme conditions, educational process, content-functional model.

Постановка проблеми. Соціально-економічна та політична ситуація, яка відбувається в Україні, значним чином впливає на традиційну систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України та Національної гвардії України й передбачає їх високу готовність до виконання завдань за призначенням.

Аналітико-статистичні дані підсумків виконання службово-бойових завдань військовослужбовцями Національної гвардії України (НГУ) та Збройних Сил України (ЗСУ) свідчать про те, що збільшилась кількість випадків травмувань та загибелі особового складу. Значна кількість зазначених випадків трапляється під час вжиття заходів фізичного впливу проти злочинців (ворога) у різних умовах службово-бойової діяльності, нерідко екстремальної, що потребує внесення відповідних змін у програми професійної підготовки військовослужбовців НГУ та ЗСУ.

Необхідний рівень професійних компетентностей військовослужбовців НГУ та ЗСУ забезпечується в процесі бойової підготовки. Метою бойової підготовки є формування у особового складу необхідних у службово-бойовій діяльності знань, умінь та навичок, виховання та розвитку у військовослужбовців високих морально-бойових якостей. Процес бойової підготовки військовослужбовців НГУ та ЗСУ забезпечується з урахуванням наявного бойового досвіду, осно-

вних дидактичних принципів навчання та вимог нормативно-правових документів, а також відповідних законів України, тому пошук сучасних педагогічних моделей (технологій), спрямованих на формування готовності до виконання завдань за призначенням військовослужбовців зазначених силових структур, є пріоритетним напрямом наукових досліджень.

Не менш важливою є організація різнопланової та ефективною підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ, які в подальшому, відповідно до своїх посадових обов'язків, будуть навчати військовій справі підлеглий особовий склад. Сьогодні офіцерські кадри для НГУ та ЗСУ готують вищі військові навчальні заклади (ВВНЗ). Кафедри фізичної підготовки та спорту ВВНЗ (НГУ, ЗСУ) забезпечують фізичний та методичний розвиток майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності на різних офіцерських посадах відповідно до здобутого фаху.

Під час вивчення навчальних дисциплін, закріплених за кафедрами фізичної підготовки та спорту ВВНЗ НГУ та ЗСУ, майбутні офіцери формують необхідні професійні компетенції, які забезпечують всебічний фізичний, методичний та гармонійний розвиток особистості. Важливим є те, що під час проходження змістового модуля «Рукопашний бій» у майбутніх офіцерів формуються навички, необхідні для знешкодження,

затримання, або знищення супротивника, самозахисту від його нападу. Крім цього, у майбутніх офіцерів виховуються сміливість, рішучість та впевненість у власних силах, що забезпечує формування високого професійного рівня, необхідного для виконання службово-бойових завдань, які здебільшого відбуваються в екстремальних умовах.

Використання новітніх педагогічних моделей (технологій) під час опанування технікою службово-прикладного рукопашного бою майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ в системі їх фізичної підготовки забезпечує набуття ними необхідного рівня готовності до виконання завдань за призначенням та є актуальним напрямом наукових досліджень.

Дослідження виконано відповідно до зведеного плану НДР і ДКР (РК) Українського інституту науково-технічної і економічної інформації (шифр «Модель-РБ», номер державної реєстрації 0108U007536); плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (2018–2020 рр.).

Аналіз досліджень. Аналіз науково-методичної літератури (інтернет-ресурсів) системи спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців ЗСУ, НГУ та правоохоронців МВС України свідчить про те, що сьогодні накопичено та апробовано досить значний досвід у методиці формування навичок службово-прикладного рукопашного бою (Хацаюк та ін., 2019), військово-прикладного плавання (Любич, Белошенко, 2018), розглянуто питання застосування прийомів самозахисту в обмеженому просторі (Комісаров та ін., 2017), а також техніко-тактичних дій під час взаємодії декількох військовослужбовців (правоохоронців) (Максимчук та ін., 2019: 98–104).

Основні положення багаторічного тренування спортсменів-єдиноборців (дзюдо, рукопашний бій, боротьба самбо, універсальний бій тощо), його етапи та зміст відображені в роботах фахівців, зокрема в працях А. С. Кочергіна, В. С. Ощепкова, Г. П. Пархомовича, Д. Л. Рудмана, В. А. Спіридонова, І. В. Тараса, А. А. Харлампієва, О. В. Хацаюка, М. Ф. Шабето, О. А. Яреценка. Наукові праці зазначених фахівців можуть бути корисними для модернізації змісту проходження змістового модуля «Рукопашний бій» майбутніми офіцерами НГУ та ЗСУ в системі їх спеціальної фізичної підготовки.

Слід зауважити, що під час формування військово-прикладних рухових навичок та вмінь у

майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ всі змістові модулі програми їх підготовки зі спеціальної фізичної підготовки (Хацаюк, 2018), (Романчук, Єна, 2017) взаємопов'язані та взаємообумовлені. Важливим є також те, що серед цих змістових модулів, засобів та методів спеціальної фізичної підготовки рукопашний бій (заходи фізичного впливу) посідає особливе місце. Його унікальність полягає в тому, що під час практичних занять із різним ступенем умовності моделюються ситуації прямого, лицем до лиця зіткнення та двоборства із супротивником, що само по собі створює екстремальну ситуацію. Екстремальна ситуація – це така ситуація, яка характеризується певною взаємодією зовнішніх та внутрішніх чинників, які сприяють або перешкоджають здатності особистості здолати її (Тарас, Сельчанок, 2000).

Окрім питання ведення рукопашної сутички представниками силових структур та спеціальних служб світу у водному середовищі викладені у незначній кількості робіт (Островський, Акватлон, 2007), (Ніколаєв, 2017), але значна кількість напрацювань у цьому напрямі дослідження через свою таємність у вільному архівному доступі відсутня.

Важливим є той факт, що у більшості наявних публікаціях вищезазначені техніко-тактичні дії викладені фрагментарно, незважаючи на те, що рукопашний бій та військово-прикладне плавання є важливими змістовими модулями спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ. Це обумовлює таке протиріччя: необхідність готовності майбутніх офіцерів до ведення рукопашної сутички у водному середовищі та наявний рівень спеціальної фізичної підготовленості, який не дає змоги це виконати, що актуалізує пошук, апробацію та впровадження в освітній процес майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ нових педагогічних моделей (технологій), результатом чого є їх готовність до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності.

Мета статті – розроблення та апробація змістово-функціональної моделі формування навичок рукопашного бою майбутніми офіцерами НГУ та ЗСУ командного напрямку підготовки до дій у водному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети дослідження нами проведено педагогічний експеримент (2018–2020 рр.), який організовано упродовж двох етапів. На першому етапі (вересень 2018 р. – травень 2019 р.) було сформовано науково-дослідну групу, проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури з вибраного напрямку дослідження, а також проведено моніто-

ринг інтернет-джерел, які висвітлюють актуальні питання вжиття заходів фізичного впливу (прийомів рукопашного бою) представниками різних силових структур та спеціальних служб провідних країн світу. Крім цього, було проаналізовано визначення та складові частини поняття «водне середовище», що в подальшому враховано під час розроблення педагогічної моделі. На завершальному блоці першого етапу педагогічного експерименту, відповідно до отриманих результатів аналізу науково-методичної та спеціальної літератури, моніторингу інтернет-джерел з вибраного напрямку дослідження, нами розроблено змістово-функціональну модель формування навичок рукопашного бою майбутніми офіцерами НГУ та ЗСУ до дій у водному середовищі.

На другому етапі педагогічного експерименту (червень 2019 р. – березень 2020 р.) проведено апробацію розробленої нами змістово-функціональної моделі в освітньому процесі майбутніх офіцерів на прикладі курсантів командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України ($n = 31$, чоловічої статті, середній вік досліджуваних становить 19,7 років). Слід зазначити, що всі курсанти дали згоду на участь у дослідженні, що підтверджено відповідним актом та засвідчено їх особистими підписами. Надалі були проведені інструктажі щодо дотримання заходів безпеки та попередження травматизму (дотримання етичних норм) під час усіх етапів педагогічного експерименту.

Задля практичної апробації розробленої нами змістово-функціональної моделі досліджувані курсанти були розподілені на експериментальну групу (Ег, $n = 16$, ос.) та контрольну групу (Кг, $n = 15$, ос.). Практичні заняття зі спеціальної фізичної підготовки (змістовий модуль «Заходи фізичного впливу») проводилися у всіх групах відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка», галузі знань 25. Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, для курсантів 3–4 років навчання (Хацаюк, 2018).

Представники експериментальної групи додатково використовували розроблену нами змістово-функціональну модель. Варто зауважити, що теми, завдання, місце та тривалість проведення як усього заняття, так і окремих його структурних частин в Ег та Кг були однаковими.

Відповідно до попередніх результатів науково-дослідних робіт вибраного напрямку дослідження (Хацаюк, Каратаєва, 2008) експериментально підтверджено, що на етапі поглибленої спеціалізації (3–4 роки навчання курсантів у ВВНЗ) настає

момент, коли військово-прикладні навички та технічна підготовленість із рукопашного бою (вжиття заходів фізичного впливу) сформовано на певному проміжному кваліфікаційному рівні, але який ще неповністю забезпечує повну готовності майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності, особливо у водному середовищі, тому саме на цьому етапі з'являються передумови оптимізації рухових дій за допомогою сучасних педагогічних моделей, що дає змогу прискорити розвиток та вдосконалення військово-прикладних навичок рукопашного бою в різних варіативних умовах двоборства із супротивником. Крім того, це сприяє формуванню необхідних професійних компетентностей майбутніх офіцерів – командирів бойових підрозділів.

З огляду на вищевикладене змістово-функціональна модель формування навичок рукопашного бою (РБ) майбутніми офіцерами командного напрямку підготовки до дій у водному середовищі (рис. 1) містить цільовий, організаційно-змістовий та результативно-оцінний блоки.

Під час першого блоку другого етапу педагогічного експерименту вирішувалися завдання, спрямовані на розвиток та вдосконалення навичок самооборони та їх варіативного застосування на практиці. Впровадження розробленої нами змістово-функціональної моделі у тренувальний процес курсантів Ег передбачало додаткове моделювання на суші (у спеціалізованих для єдиноборств залах, на майданчиках для занять РБ) умов виконання фізичних вправ, прийомів та дій у воді (на затримку дихання; шокуючі та відволікаючі удари руками, ліктями, пальцями в уразливі точки на голові, шиї; імітація рухів та дихання під час транспортування супротивника з больовим впливом на руки й суглоби; під час взаємодії двох військовослужбовців під час ведення рукопашної сутички з одним, двома та більше супротивниками).

Крім цього, під час першого блоку другого етапу педагогічного експерименту досліджуваними курсантами Ег відпрацьовувалися підготовчі вправи, які були спрямовані на виконання прикладних рухових дій у воді, і які дали змогу сформувати необхідні базові навички РБ до практичного їх відпрацювання у водному середовищі.

Під час другого блоку другого етапу педагогічного експерименту на суші та у водному середовищі були закріплені та вдосконалені рухові навички, а також розширений діапазон варіативності техніки службово-прикладного рукопашного бою у воді.

Слід зауважити, що програма військово-прикладного плавання у представників Ег та Кг була однаковою. Під час практичних занять з військово-прикладного плавання у критому басейні, басейні водної станції представниками Ег використовувалися комплекси рукопашного бою у воді

та технічні комбінації. Аналіз ефективності розробленої нами змістово-функціональної моделі здійснено відповідно до показників рівня технічної підготовленості з рукопашного бою (рис. 2), рівня розвитку навичок військово-прикладного плавання (рис. 3).

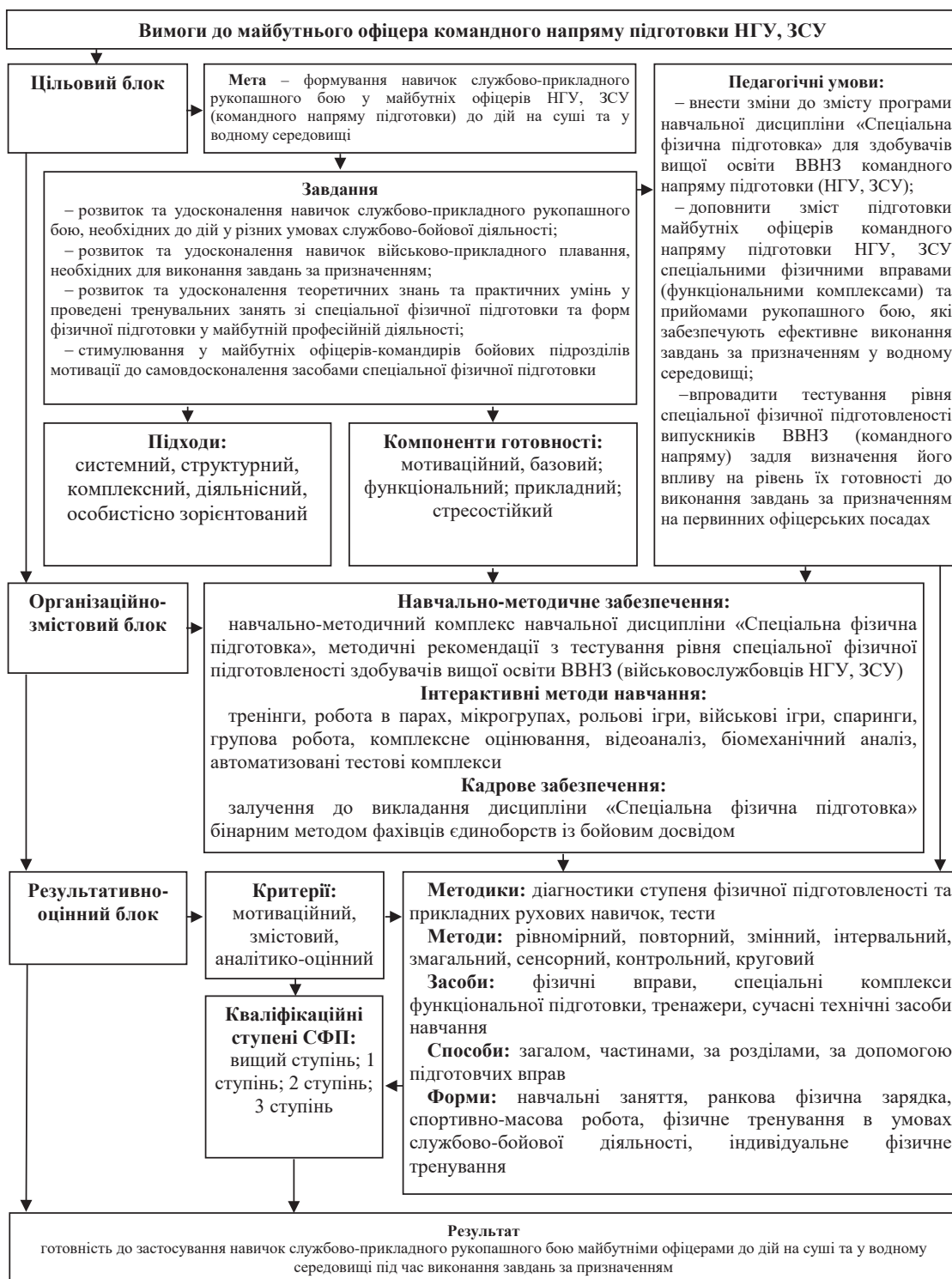

Рис. 1. Змістово-функціональна модель формування навичок РБ майбутніми офіцерами командного напрямку підготовки НГУ та ЗСУ до дій у водному середовищі у вищих військових навчальних закладах НГУ та ЗСУ

Контрольне виконання прийомів рукопашного бою курсантами Ег та Кг проведено за 4-бальною системою оцінювання відповідно до «Інструкції з організації фізичної підготовки в НГУ» (Лещеня та ін., 2014). Визначена нами більш позитивна динаміка підвищення рівня технічної підготовленості курсантів Ег зі службово-прикладного рукопашного бою, на відміну від курсантів Кг, упродовж педагогічного експерименту свідчить про те, що запропонована змістово-функціональна модель є ефективною.

Контрольне тестування рівня оволодіння навичками військово-прикладного плавання та подолання водних перешкод курсантами Ег та Кг виконано відповідно до «Інструкції з організації фізичної підготовки в НГУ» за 4-бальною системою оцінювання (Лещеня, 2014).

Незважаючи на загальну позитивну динаміку результатів в обох групах, аналіз показників в Ег дав змогу виявити більш значимі відмінності ($P \leq 0,001$) за результатами всіх тестів, отриманих на початковому та кінцевих зрізах. Вважаємо, що підвищення рівня оволодіння навичками військово-прикладного плавання та подолання водних перешкод курсантами Ег пов'язані з акцентованим використанням на початковому етапі педагогічного експерименту комплексів вправ та дій, які спрямовані на розвиток швидкісних якостей та вдосконалення аеробних можливостей досліджуваних курсантів.

На заключному етапі дослідження було здійснено комплексне тестування рівня військово-професійних навичок (компетентностей) у майбутніх офіцерів Ег та Кг. Тестування було організовано

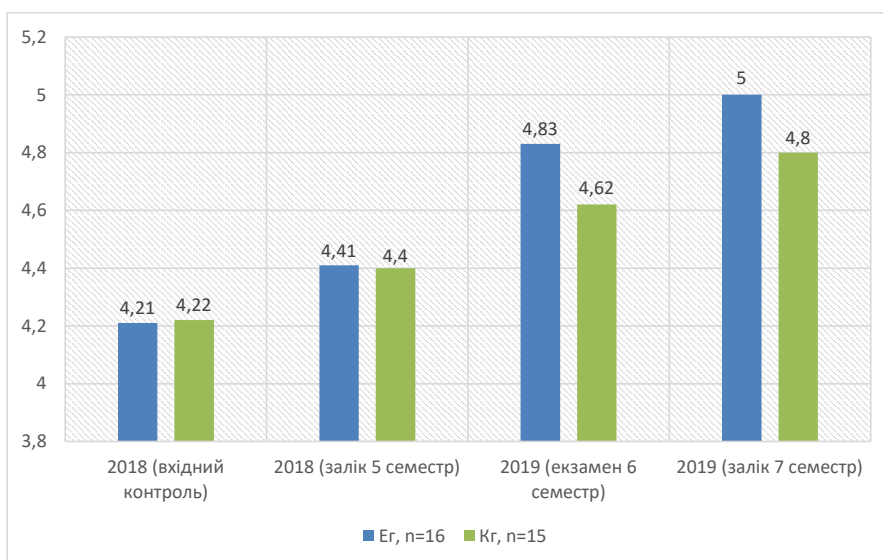

Рис. 2. Динаміка технічної підготовленості курсантів Ег та Кг зі службово-прикладного рукопашного бою упродовж педагогічного експерименту (2018–2020 рр.)

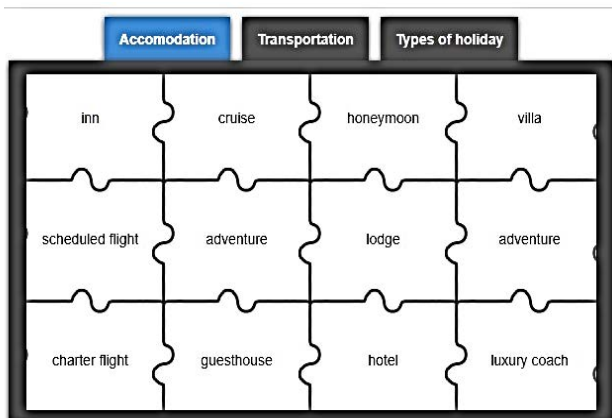

Рис. 3. Динаміка технічної підготовленості курсантів Ег та Кг з військово-прикладного плавання та подолання водних перешкод упродовж педагогічного експерименту (2018–2020 рр.)

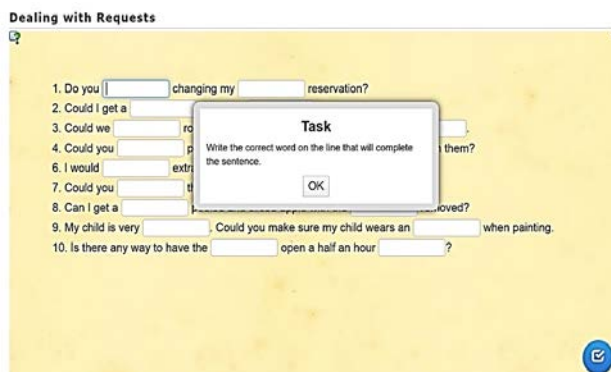

Рис. 4. Рівень сформованості військово-професійних навичок (компетентностей) у майбутніх офіцерів Ег та Кг до дій на суші та у водному середовищі наприкінці педагогічного експерименту (комплексне випробування)

під час польових навчань і включало виконання прийомів рукопашного бою (техніко-тактичних елементів вжиття заходів фізичного впливу) у водному середовищі після значного психофізичного навантаження (результати тестування викладено на рис. 4).

Контрольне тестування рівня сформованості військово-професійних навичок (компетентностей) у майбутніх офіцерів Ег та Кг до дій на суші та у водному середовищі наприкінці педагогічного експерименту здійснено за 4-бальною системою оцінювання відповідно до «Інструкції з організації фізичної підготовки в НГУ» (марш-кидок на 5 км, плавання на 100 метрів в обмундируванні, рукопашний бій), «Курсу стрільб зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин Національної гвардії України (стрільба, АКС-74) та «Збірника нормативів з бойової та спеціальної підготовки НГУ» (подолання водної перешкоди).

Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами експериментальної змістово-функціональної моделі (рис. 1), встановили, що результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту, у досліджуваних групах суттєво підвищилися порівняно з вихідними даними, і ці відмінності переважно достовірні (Ег, $P \leq 0,05$).

Висновки. В результаті моніторингу науково-методичної та спеціальної літератури, даних інтернет-ресурсів встановлено, що сьогодні накопичено досить значний досвід у методиці фор-

мування навичок службово-прикладного рукопашного бою (вжиття заходів фізичного впливу), а також розвитку та вдосконалення навичок військово-прикладного плавання й подолання водних перешкод майбутніми офіцерами різних силових структур та спеціальних служб України. Крім цього, існує достатня кількість наукових робіт щодо забезпечення багаторічного тренування спортсменів-єдиноборців до змагань вищих рівнів. Зазначені напрацювання використані нами для модернізації змісту проходження змістового модуля «Рукопашний бій» майбутніми офіцерами НГУ та ЗСУ в системі їх спеціальної фізичної підготовки.

Таким чином, відповідно до результатів педагогічного експерименту встановлено, що розроблена нами змістово-функціональна модель формування навичок РБ майбутніми офіцерами командного напрямку підготовки НГУ та ЗСУ до дій у водному середовищі у ВВНЗ є досить ефективною.

Отже, завдання та мету дослідження досягнуто, результати дослідження впроваджені у практику спеціальної фізичної підготовки курсантів командного напрямку підготовки ВВНЗ НГУ та ЗСУ. Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі передбачають формування у майбутніх офіцерів командного напрямку підготовки НГУ та ЗСУ професійних компетентностей, які забезпечують ефективний штурм будівель (приміщень) у різних умовах службово-бойової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хацаюк О. В., Оленченко В. В., Корольов А. І., Кравченко О. В. Формування військово-прикладних навичок рукопашного бою у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Інноваційна педагогіка* : збірник наукових праць. Т. 2. Вип. 17. Одеса, 2019. С. 215–226.
2. Організація та методика проведення навчальних занять з військово-прикладного плавання : навчальний посібник / уклад. Р. І. Любич, Ю. К. Белошенко. Харків : НАНГУ, 2018. 86 с.
3. Тактико-спеціальна підготовка : навчальний посібник / уклад. О. Г. Комісаров, А. О. Собакар, Е. Ю. Соболев, О. С. Юнін. Дніпро : ДДУВС, 2017. 277 с.
4. Максимчук Б. А., Гаркавий О. А., Оленченко В. В., Хацаюк О. О. Удосконалення військово-прикладних навичок рукопашного бою курсантів-правоохоронців МВС України на основі використання сучасних педагогічних технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : збірник наукових праць. Т. 2. № 63. Запоріжжя, 2019. С. 98–104.
5. Хацаюк О. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка». Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону. Харків : НАНГУ, 2018. 44 с.
6. Романчук С. В., Єна М. О. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка». Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону. Львів : НАСВ ім. гетьмана Петра Сагайдачного, 2017. 47 с.
7. Психологія екстремальних ситуацій : хрестоматія / сост. А. Е. Тарас, К. В. Сельчанок. Мінск : Харвест, 2000. 480 с.
8. Островский И. Л. Аквапон. Спорт боевых пловцов : монографія. Москва : Феникс, 2007. 125 с.
9. Николаев С. В. Основы формирования навыков борьбы под водой. Новая наука: опыт, традиции, инновации. Уфа : ООО «Агентство международных исследований», 2017. 132 с.
10. Хацаюк О. В., Каратаева Д. О. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням сучасних технічних засобів навчання (НДР «Модель-РБ»). Харків : АВВ МВС України, 2008. 135 с.
11. Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України / уклад. С. В. Лещеня, І. П. Орленко, А. О. Мелешко, С. С. Забродський. Київ : ГУНГУ, 2014. 140 с.

REFERENCES

1. Khatsaiuk O. V., Olenchenko V. V., Korolov A. I., Kravchenko O. V. Formuvannya viiskovo-prykladnykh navychok rukopashnoho boiu u maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Formation of military-applied skills of hand-to-hand combat in future officers of the National Guard of Ukraine]. Zbirnyk naukovykh prats "Innovatsiina pedahohika" (T. 2, vyp. 17). Odesa, 2019. P. 215–226. [in Ukrainian].
2. Orhanizatsiia ta metodyka provedennia navchalnykh zaniat z viiskovo-prykladnoho plavannia [Organization and methodology of training in military-applied swimming]: navch. posib. / uklad. : R. I. Liubchych, Yu. K. Beloshenko. NANHU. Kharkiv, 2018. 86 p. [in Ukrainian].
3. Taktyko-spetsialna pidhotovka [Special tactical training]: navch. posib. / uklad. : O. H. Komisarov, A. O. Sobakar, E. Yu. Sobol, O. S. Yunin. DDUVS. Dnipro, 2017. 277 p. [in Ukrainian].
4. Maksymchuk B. A., Harkavyi O. A., Olenchenko V. V., Khatsaiuk O. O. Udoskonalennia viiskovo-prykladnykh navychok rukopashnoho boiu kursantiv-pravookhorontsiv MVS Ukrainy na osnovi vykorystannia suchasnykh pedahohichnykh tekhnolohii [Improvement of military-applied skills of hand-to-hand combat of law enforcement cadets of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine on the basis of use of modern pedagogical technologies]. Zbirnyk naukovykh prats. "Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh" (T. 2, № 63). Zaporizhzhia, 2019. P. 98–104. [in Ukrainian].
5. Khatsaiuk O. V. Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny "Spetsialna fizychna pidhotovka" [Work Curriculum "Curriculum Special Physical Training"]. Haluz znan: 25 Voienni nauky, natsionalna bezpeka, bezpeka derzhavnoho kordonu. Kharkiv: NANHU, 2018. 44 p. [in Ukrainian].
6. Romanchuk S. V., Yena M. O. Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny "Fizychna vykhovannia ta spetsialna fizychna pidhotovka" [Work Curriculum "Physical Education and Special Physical Training"]. Haluz znan: 25 Voienni nauky, natsionalna bezpeka, bezpeka derzhavnoho kordonu. Lviv: NASV im. hetmana Petra Sahaidachnoho, 2017. 47 p. [in Ukrainian].
7. Psykholohyia ekstremalnykh sytuatsii [Psychology of extreme situations]: khrestomatyia / sost. : A. E. Taras, K. V. Selchanok. Kharvest, Mynsk, 2000. 480 p. [in Russian].
8. Ostrovskiy Y. L. Akvatlon. Sport boevukh plovtsov [Aquatlon. The sport of combat swimmers]: monohrafiia. Moskva : Fenyks, 2007. 125 p. [in Russian].
9. Nykolaeev S. V. Osnovu formirovaniia navychok borbu pod vodoi [Basics of formation of skills of struggle under water]. Novaia nauka: oput, tradytsyy, ynnovatsyy. Ufa: OOO "Ahenstvo mezhdunarodnykh yssledovanyi", 2017. 132 p. [in Russian].
10. Khatsaiuk O. V., Karataieva D. O. Udoskonalennia tekhniky rukopashnoho boiu pravookhorontsiv MVS Ukrainy iz vykorystanniam suchasnykh tekhnichnykh zasobiv navchannia [Improvement of the technique of hand-to-hand combat of law enforcement agencies of the MIA of Ukraine using modern technical means of training] (NDR "Model-RB"). Kh.: AVV MVS Ukrainy, 2008. 135 p. [in Ukrainian].
11. Instruktziia z orhanizatsii fizychnoi pidhotovky v Natsionalnii hvardii Ukrainy [Instruction on the organization of physical training in the National Guard of Ukraine]: instruktziia / uklad. : S. V. Leshchenia, I. P. Orlenko, A. O. Meleshko, S. S. Zbrodskiyi. HUNHU. Kyiv, 2014. 140 p. [in Ukrainian].